

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
*«25» жовтня 2021 року,
протокол № 3.*

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

«25» жовтня 2021 року

М.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«КУРОРТНА СПРАВА»**

**для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 242 Туризм
галузі знань 24 Сфера обслуговування**

м. Хмельницький
2021

РОЗРОБНИК:

Старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук

«24» вересня 2021 року

_____ Петро СЕМ'ЯНЧУК

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри публічного управління та адміністрування

«28» вересня 2021 року, протокол № 2.

Завідувач кафедри, доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, доцент

«28» вересня 2021 року

_____ Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки, кандидатка економічних наук, доцентка

«28» вересня 2021 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету

«21» жовтня 2021 року, протокол № 2.

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка

«21» жовтня 2021 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 3
2. Заплановані результати навчання	– 4
3. Програма навчальної дисципліни	– 5
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 9
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 9
4.2. Аудиторні заняття	– 9
4.3. Самостійна робота студентів	– 10
5. Методи навчання та контролю	– 10
6. Схема нарахування балів	– 10
7. Рекомендовані джерела	– 12
7.1. Основні джерела	– 12
7.2. Допоміжні джерела	– 13
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 17

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 24 Сфера обслуговування
2. Код і назва спеціальності	– 242 Туризм
3. Назва спеціалізації	– Спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	– Курортна справа
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– ППВ 5.6.
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9. Курс / рік навчання	– третій
10. Семестр	– шостий
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 4 / 120
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 42
% від загального обсягу	– 35
лекційні заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 43
семінарські заняття (годин)	– 24
% від обсягу аудиторних годин	– 57
самостійна робота (годин)	– 78
% від загального обсягу тижневих годин:	– 65
аудиторних занять	– 3,0
самостійної роботи	– 5,6
12. Форма семестрового контролю	– екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	

1) попередні дисципліни	– ЗПВ 1.1 Екологія ЗПВ 1.2 Екологія людини ЗПВ 1.3 Екологічна свідомість та відповідальність туристичного бізнесу ППО 1 Рекреаційні комплекси Світу ППО 9 Рекреологія
2) супутні дисципліни	–
3) наступні дисципліни	– ППО 4.4 Туроперейтинг ППВ 6.5 Спеціалізований туризм (лікувально-оздоровчий, екологічний, сільський, спортивний)
14. Мова вивчення дисципліни	– Українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни

- К 15 Знання та розуміння предметної області і розуміння специфіки професійної діяльності.
К 17 Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.
К 20 Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).
К 21 Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту.
К 26 Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу.

Результати навчання

- ПР 02 Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.
ПР 04 Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору ПР 05 Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.
ПР 06 Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.
ПР 07 Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.
ПР 09 Організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.
ПР 10 Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).
ПР 15 Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:
1. Знання
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>
1.1) відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату з курортної справи;
1.2) називати види курортів;
1.3) описувати відмінності між різновидами курортів;
1.4) класифікувати й оцінювати курорти;

1.5) надавати географічну характеристику різних видів курортів;
1.6) класифікувати та характеризувати природні та культурно-історичні ресурси для розвитку курортів.
2. Розуміння
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) пояснювати зміст основних термінів, що розкривають суть курортної справи;
2.2) описувати види курортів та давати їм географічну характеристику;
2.3) обговорювати та розрізняти суть курортних факторів.
3. Застосування знань
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) застосовувати отриманні знання при описанні географії і ресурсного забезпечення різних видів курортів;
3.2) працювати на курортних підприємствах з лікувальною фізкультурою;
3.3) працювати на курортних підприємствах з бальнеологічними ресурсами;
3.4) працювати на курортних підприємствах з лікуванням грязями;
3.5) працювати на курортних підприємствах з лікуванням глиною і піском.
4. Аналіз
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) упорядковувати уявлення про організацію курортної справи;
4.2) аналізувати ефективність лікувальної фізкультури;
4.3) аналізувати ефективність використання бальнеологічних ресурсів;
4.4) аналізувати результативність методів грязелікування;
4.5) аналізувати ефективність лікування глиною і піском.
5. Синтез
<i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) аргументувати географічний розподіл різних видів курортних комплексів;
5.2) формулювати свою думку щодо видів курортних комплексів;
5.3) пропонувати власне бачення розвитку різних видів курортних комплексів.
6. Оцінювання
<i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати привабливість географії різних видів курортних комплексів;
6.2) узагальнювати інформацію про курортно-санаторний відпочинок;
6.3) порівнювати й оцінювати природні туристичні ресурси для розвитку різних видів курортів
6.4) порівнювати й оцінювати лікувальні ресурси для розвитку різних видів курортів.
7. Створення (творчість)
<i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості за умов багатомірності й альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) генерувати ідеї щодо нових видів курортних підприємств та їх географічного розподілу;
7.2) давати оцінку туристичних потоків, доходів та витрат.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Курортна справа в системі охорони здоров'я та лікувально-оздоровчому туризмі

Курорти: поняття, функції, види, інфраструктура. Курортна справа як елемент охорони здоров'я напрям лікувально-оздоровчого туризму. Курортологія: визначення, завдання, напрямки.

Курорт, лікувально-оздоровча місцевість, особливо цінні та унікальні природні лікувальні ресурси, загальнопоширені природні лікувальні ресурси. Курортна справа, медичний (бальнеологічний) висновок, медичний профіль (спеціалізація) курорту, лікувальний туризм, медичний туризм, зони округу санітарної (гірничо-санітарної) охорони курортів.

Класифікація курортних факторів. Функції курортів. Санаторно-курортне лікування. Медична реабілітація хворих. Відновлювальне лікування осіб із преморбідними й донозологічними формами й станами. Оздоровчий відпочинок і профілактика захворювань. Культурно-пізнавальна й розважальна функція курортів.

Оздоровчий туризм. Медичний (лікувальний) туризм. Завдання курортної справи. Соціальні завдання курортної справи. Принципи державної політики у сфері курортної справи. Курортно-рекреаційний продукт. Санаторно-курортні (оздоровчі) послуги. Курортологія.

Тема 2. Організація санаторно-курортної справи

Класифікація курортів. Інноваційні типи курортів. Організація санаторно-курортного обслуговування. Принципи планування санаторно-курортної діяльності в Україні. Державне регулювання курортно-рекреаційної діяльності в Україні. Організація дієтичного харчування.

Кліматичні курорти. Бальнеологічні курорти. Грязьові курорти. Курорти з особливими природними ресурсами. Кліматокумисолікувальні курорти. Кліматобальнеологічні курорти. Бальнеогрязьові курорти.

Wellness-клуби. Клубні SPA-центри. Фітнес-центри й салони краси. Hotel SPA. Душ Шарко. Перлові аромованни. Камерні ванни. Гідромасаж. Водоростелікування. Грязелікування. Масажі. Лімфодренаж. Ендермологія. Пресотерапія. Світлотерапія. Кріотерапія. Стоунтерапія. Кардіотренінг.

Група рекреаційних районів. Рекреаційний регіон. Природоохоронний контроль, державний контроль, громадський контроль і прокурорський нагляд за додержанням законодавства про охорону навколишнього середовища.

Тема 3. Основи медичної кліматології та лікувальної фізкультури

Поняття та завдання медичної кліматології. Типи клімату й погоди та їх вплив на організм людини: адаптація, акліматизація, загартовування. Основні методи кліматотерапії. Фізичні та фізіологічні основи дозиметрії й дозування кліматолікувальних процедур. Курортні ландшафти та їх використання в рекреаційних цілях. Рухова активність в умовах курорту. Основи лікувальної фізичної культури (ЛФК). Форми занять ЛФК. Масаж у комплексі санаторно-курортного лікування. Основні види масажу.

Кліматоутворювальні фактори. Космічні (планетарні) фактори. Географічні фактори. Антропогенні фактори. Типи ультрафіолетового випромінювання. Механізм утворення засмаги. Класи захворювань, пов'язаних із дією клімато-метеорологічних і геофізичних чинників. Типи погодних умов, що впливають на здоров'я людини. Ступені схильності організму до метеорологічних змін.

Термічний режим. Фази акліматизації. Зони комфортності за ступенем комфортності для туризму, відпочинку й лікування. Групи кліматопродур.

Тема 4. Основи бальнеології і термотерапії

Лікувальна дія прісної води на організм людини. Гідротерапія. Визначення та основні поняття бальнеології. Основні методи бальнеологічного лікування. Бальнеотехніка: предмет, завдання, технологічні схеми. Термотерапія: поняття, сутність, різновиди. Парафінолікування. Озокеритолікування. Лікування нафталанською нафтою. Лікувальна дія пари.

Гідротерапевтичні процедури. Основні методи гідротерапевтичних процедур. Класифікація мінеральних вод. Лікувальна дія мінеральних вод. Ефективність бальнеолікування. Основні завдання бальнеотехніки. Формування технологічної схеми.

Основні чинники дії на організм при застосуванні природних теплоносіїв. Реакції термотерапії на організм людини. Лікувальні нафтопродукти. Методики парафінолікування. Ефект від озокеритових процедур. Способи лікувального використання озокериту. Лікувальна нафталанська нафта. Лазні сухоповітряні. Лазні сирі. Водяні, або японські лазні. Римські терми.

Тема 5. Основи грязелікування, лікування глиною і піском

Лікувальні грязі: поняття та класифікація. Особливості оздоровчої дії лікувальних грязей на організм людини. Методики проведення грязелікувальних процедур. Цілющі властивості й хімічний склад глини. Види лікувальної глини та їх використання в курортній практиці. Псамотерапія.

Лікувальні грязі (пелоїди). Склад лікувальних грязей. Властивості лікувальних грязей. Сорбція. Класифікація лікувальних грязей. Види намулових сульфідних грязей залежно від родовища. Материкові грязі солоних озер. Грязі морських заток, приморських озер і лиманів. Грязі озерно-джерельного походження. Основні чинники дії грязі. Методи нагріву грязей. Дія грязьових процедур. Інтенсивне грязелікування. Мітігіроване грязелікування. Грязетерапія. Характер грязелікувальних процедур. Форми грязелікування. Основні методи грязелікування. Основні види грязетерапії у сполученні з фізіотерапевтичними процедурами. Нові методики застосування лікувальних грязей.

Властивості глини. Основні хімічні компоненти глини. Типи глини. Класифікація лікувальної глини за кольором. Методи глинолікування. Лікування за допомогою піску.

Тема 6. Фітотерапія, апітерапія, преформовані та рідкісні лікувальні курортні фактори

Фітотерапія: поняття, лікувальні форми. Апітерапія: лікування медом і продуктами бджільництва. Цілющі властивості меду та його використання при хворобах людини. Фізіотерапія: поняття і сутність. Штучні фізичні фактори, що використовують у курортній лікувальній практиці. Методи апаратної фізіотерапії. Використання рідкісних і нетрадиційних методів лікування.

Фармація. Фармакопеї. Фармакогнозія. Класифікація лікарських рослин. Офіційні лікарські рослини. Фармакопейні лікарські рослини. Лікарські рослини народної медицини. Форми застосування лікарських форм рослин. Види лікарських форм рослин. Основні методи приготування лікарських форм рослин. Принципи застосування лікарських форм рослин.

Основні продукти бджільництва, які використовують в лікувальних цілях. Основні сорти меду. Лікувальні властивості меду. Способи лікування медом. Загальна класифікація лікувальних фізичних чинників. Механізм дії фізичних факторів. Основні принципи лікувального застосування фізичних факторів. Неспецифічність дії більшості фізичних факторів. Класифікація штучних фізичних факторів за структурою. Нетрадиційна, або альтернативна медицина.

Тема 7. Санаторно-курортне господарство у Світі

Зародження і розвиток курортів у Світі. Перші згадки про курорти. Історія курортів Світу. Роль природнолікувальних факторів у розвитку курортів. Основні типи курортів у

Світі: кліматичні, бальнеологічні, грязелікувальні, перехідні. Санаторно-курортна справа і рекреаційна географія Центральної Європи, Південної Європи, Північної Європи, Північної Америки, Південної Америки, Азії, Океанії, Австралії, Африки. Курорти помірного поясу та субекваторіяльно-тропічні курорти. Курорти перехідного типу.

Основні методи лікування й оздоровлення, які застосовують на сучасних європейських курортах. Санаторно-курортне господарство Європи. Сучасний стан курортного господарства Європи. Бальнеологічні курорти Європи. Кліматичні курорти Європи. Основні методи лікування й оздоровлення, які застосовують на сучасних європейських курортах. Курортне господарство Азії. Бальнеологічні курорти Азії. Кліматокумисолікувальні курорти. Приморські курорти.

Загальна характеристика курортного господарства країн Північної Америки, Південної Америки, Океанії, Австралії, Африки. Курорти Північної Америки. Курорти Південної Америки. Курорти Африки. Курорти Австралії. Курорти Океанії.

Тема 8. Курортний комплекс України

Розвиток курортів в Україні. Характеристика курортного комплексу України. Територіальна структура курортного комплексу України. Курортна система України. Поняття «лікувально-оздоровча місцевість». Основні типи курортів в Україні: кліматичні, бальнеологічні, грязелікувальні, перехідні. Основні курорти України.

Функціональна структура рекреаційної системи Південного Криму. Рекреаційна система Карпатського регіону. Місце курортів України та Криму серед приморських кліматичних світових курортів. Основні методи лікування й оздоровлення, які застосовують на сучасних європейських курортах.

Функціональна структура санаторно-курортних закладів України. Кліматичні споруди: кліматопавільйони, аеросолярії, відкриті та закриті басейни, лікувальні пляжі. Типи пляжів. Обладнання пляжу та організація пляжного відпочинку. Обладнання кліматичних споруд в залежності від їх функціонального призначення. Устаткування кліматичних споруд. Умови праці масажиста та обладнання масажного кабінету. Служби та їх обладнання при кліматичних спорудах (медична, метеорологічна, воднорятувальна та інші).

Тема 9. Охорона курортних комплексів від виснаження і забруднення

Організація служби охорони курортних і гідромінеральних ресурсів та контролю за їх складом. Система стандартів з охорони курортних ресурсів. Системи стандартів з охорони природи. Чотири основні області використання природних вод.

Санітарно-бактеріологічні показники і норми лікувальної грязі. Основи нормування гранично допустимої концентрації (ГДК) атмосферних забруднень. Охорона ґрунтового покриву в межах курортних зон. Охорона рослинного і тваринного світу в межах курортних зон.

Зміна курортних ресурсів під впливом діяльності людини. Методика й організація робіт зі встановлення округів санітарної охорони. Проблеми використання ресурсів з лікувальною метою. Проведення заходів з метою охорони курортних ресурсів і курортних комплексів.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак.)		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1.	Курортна справа в системі охорони здоров'я та лікувально-оздоровчому туризмі	12	2	2	-	-	8
2.	Організація санаторно-курортної справи	12	2	2	-	-	8
3.	Основи медичної кліматології та лікувальної фізкультури	14	2	3	-	-	9
4.	Основи бальнеології і термотерапії	14	2	3	-	-	9
5.	Основи грязелікування, лікування глиною і піском	14	2	3	-	-	9
6.	Фітотерапія, апітерапія, преформовані та рідкісні лікувальні курортні фактори	14	2	3	-	-	9
7.	Санаторно-курортне господарство у Світі	14	2	3	-	-	9
8.	Курортний комплекс України	14	2	3	-	-	9
9.	Охорона курортних комплексів від виснаження і забруднення	12	2	2	-	-	8
	Усього	120	18	24	-	-	78

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної форми навчання включає завдання до деяких теми.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.3.3. Тематика самостійних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.3.4. Самостійні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- повідомлення про виконання самостійних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1) усне або письмове бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове опитування на семінарських заняттях;

3) виконання поточних контрольних робіт у письмовій формі.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену.

Структура екзаменаційного білету включає 3 теоретичних питання.

Зразок екзаменаційного білету:

1. *Інноваційні типи курортів*
2. *Особливості оздоровчої дії лікувальних грязей на організм людини*
3. *Загальна характеристика курортного господарства країн Північної Америки*

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування студентам балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рисунку:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять та самостійної роботи студентів визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Гуменюк В.В. Державне регулювання курортно-рекреаційної сфери: монографія. К.: Київський національний торгово-економічний університет, 2016. 372 с.
2. Заваріка Г.М. Курортна справа: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2021. 264 с.
3. Закон України «Про курорти» від 05 жовтня 2000 р. № 2026-III із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 19 січня 2006 року N 3370-IV. URL: <http://tourlib.net/zakon/concept2.htm>.
4. Кравець О.М., Рябев А.А. Курортологія: конспект лекцій. Харків: ХНУМГ ім. О.М.Бекетова, 2016. 102 с.
5. Красівська А.С. Менеджмент діяльності санаторно-курортного закладу http://www.confcontact.com/20101224/3_kraev.php.
6. Курортологія та курорти України: навч. посіб / уклад. С.М.Малахова, О.О.Черепок, Н.Г.Волох. Запоріжжя: ЗДМУ, 2019. 105 с.
7. Мигалина Ю. Ю. Розвиток санаторно-курортної справи в Україні. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/mygalyna2.htm.
8. Основи курортології / М. В. Лобода [та ін.]; ред.: М. В. Лобода, Е. О. Колесник. К.: Видавець Купріянова О.О., 2003. 511 с.
9. Рибальченко Н.П. Стратегічні напрямки розвитку механізмів державного регулювання сфери туризму та курортів України. Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління. 2020. № 2 (13). URL: <http://vdunuczu.net/ua/potochnyi-nomer>.
10. Рутинський М. Й. Класифікації та типології курортів. Вісник Львівського університету. – Серія географічна. – 2007. – Вип. 34. – С. 236–246.
11. Рутинський М. Й. Рекреалогія з основами курортології. – Ч. 1. Теоретичні засади : курс лекцій / за ред. М. Мальської. Львів: Фенікс, 2004. 68 с.
12. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 Березня 2017 р. № 168-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249826501>.

7.2. Допоміжні джерела

1. Гродзинська І.О., Нездоймінов С.Г., Гусєва О.В., Замкова А.В. Основи рекреалогії. Економіко-екологічний та маркетинговий аспект: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2019. 264 с.
2. Терещенко В.І., Штанько Л.О., Чаплигін В.П. Соціально-економічні основи рекреації та туризму: навчальний посібник. К.: Міленіум, 2019. 154 с.
3. Ведмідь Н. І. Класифікація санаторно-курортних і оздоровчих підприємств. Культура народів Причорномор'я. 2012. № 238. С. 9–13.
4. Кифяк В. Ф. Розвиток медичного туризму в регіонах України / В. Ф. Кифяк // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2013. – № 1. – С. 30–33.
5. Загальні питання фізіотерапії. URL: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/sport_med/lectures_stud/uk/med/li k/ptn/.
6. Засоби лікувальної фізичної культури. URL: <http://medical-enc.com.ua/sredstva.htm>.
7. Кінезітерапія. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Кінезітерапія>.
8. Лікувальні грязі та пелоїдолікування. URL: <http://sanikur.com/uk/4/22/25/>.
9. Нетрадиційна медицина. URL: <http://megasite.in.ua/5116-netradicijjna-medicina-te-shho-vi-ne-znali.html>.
10. Кліматолікування. URL: <http://sanikur.com/uk/4/22/23/>.
11. Курорти і санаторії України. URL: <https://ukraine-resorts.com/ua/>.

12. Мальська М.П. Медичний туризм: теорія та практика: навч. посіб. Київ, Центр учбової літератури, 2021. 128 с.
13. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.
14. Ткаченко Т. Особливості управління закладами санаторно-курортної сфери. URL: http://www.lnu.edu.ua/faculty/intrel/2008_24/19.pdf.
15. Стафійчук В.І. Рекреалогія: навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 428 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

http://tour.com.ua/	- Туристичний портал
http://unwto.org/r	- UNWTO
http://whc.unesco.org	- Офіційний сайт світової спадщини ЮНЕСКО
http://www.wttc.org/eng/Tourism_Research/Economic_Data_Search_Tool/index.php	- Всесвітня рада з туризму і подорожей (TheWorldTravel&TourismCouncil)
http://tourlib.net/ua.htm	
http://vseproturizm.blogspot.com/	- Все про туризм. Туристична бібліотека.
http://otiumportal.com/	- Все про туризм
http://stranamira.com/	- Туристичний портал
https://asean.org/	- Туристичний ресурс «Країни світу»
	- Туристична асоціація країн Східної Азії (БАТА)
https://www.iata.org/index.htm	- Міжнародна асоціація повітряного транспорту
https://mkip.gov.ua/content/turizm.html	Міністерство культури та інформаційної політики України
http://www.freefullpdf.com/	База даних наукових публікацій
http://www.nbu.gov.ua	Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
http://lib.rada.gov.ua/static/about/wellcome.html	Бібліотека Верховної Ради України
http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3	Наукова бібліотека імені М.Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
https://library.ukma.edu.ua/	Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»